

שירי חנוכה
 אשיריך לזכר פי זאה זאה

1

9) וילך איש מבית לוי וגו' להיכן הלך.
 א"ר יהודה בר זבינא שהלך בעצת בתו.
 תנא עמרם גדול הדור היה, כיון שאמר פרעה
 הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אמר,
 לשוא אנו עמילין, עמד וגירש את אשתו, עמדו
 כולן וגרשו את נשותיהן, אמרה לו בתו, אבא,
 קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר
 אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל
 הנקבות, פרעה לא גזר אלא בעולם הזה ואתה
 בעה"ו ולעה"ב, פרעה הרשע ספק מתקיימת גזרתו
 ספק אינה מתקיימת אתה צדיק בודאי שגזרתך
 מתקיימת שנא' (א) ותגזר אומר ויקם לך, עמד
 והחזיר את אשתו עמדו כולן והחזירו את נשותיהן.

ויגד למלך מצרים ה
 כי ברח העם ויהפך ללב פרעה ועבדיו אליהם ויאמרו מה זאת
 עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו: ויאמר את רכבו ואת עמו
 לקח עמו: ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשים
 על קלו: ויחנק יהוה את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני
 ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה:
 פסח פסח

2

10) (ה) ויוגד למלך מצרים, איקטורין שלח
 עמסה נ, וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקצבו
 לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים,
 צאו והגידו לפרעה ציוס הרציעי, וצחמישי
 וצשטי רדפו אחריהם, וליל שציעי ירדו
 לים, צשחריית אמרו שירה והוא יום שציעי ס של
 פסח, לכן אנו קורין השירה ציוס השציעי:

10) ומתאב אחתו מרחק לדעה מה יעשה
 ה לו: ותרד בת פרעה לרחץ על הניאר ונצרתיה הלכת על יד
 הניאר ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה:
 ו ותפתח ותראה את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר
 מיילדי העבדים זה: ותאמר אחתו אל בת פרעה האלך וקראתי
 לך אשה מינקת מן העברית ומינק לך את הילד: ותאמר לה
 בת פרעה לכי וללך העלמה ותקרא את אים הילד: ותאמר לה
 בת פרעה היליכי את הילד הזה והיגהו לי ואני אפן את שברך
 ותקח האשה הילד ומינקתו: ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה
 ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משייתהו:

11) פתיל תבלת, וטמונה חוטים
 שבה, כנגד טמונה ימים ששהו ישראל משיצאו
 ממצרים פ עד שאמרו שירה על הים (מדרש אגדה):
 ושי פסח פסח

3

12) פסח פסח
 ס הרא"ם כתב הא דפירש רש"י בפרשת שלח דישראל אמרו שירה בשמיני של פסח, שמא אגדות חלוקות הן, ועוד
 י"ל דהתם קאי החשבון מיום ערב פסח זמן שחיטת הפסח, ולענין קדשים חשיב הלילה אחר היום דלפניו ונחשב
 יום ערב פסח עם לילו דלאחריו כיום שלם, ויום ז' הוי יום שמיני מיום ערב פסח, והכא קאמר יום ז' של חג הפסח
 ממש:

4

13) ותרא בת פרעה לרחץ על הניאר, איד
 יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מלמד
 שירדה לרחוץ מגלולי אביה, וכן הוא אמר (ב)
 אם רחץ הי' זאת צואת בנות ציון וגו'.

14) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהוה ויאמרו
 לאמר
 אשירה ליהוה כי יצאה אלה
 ורכבו רמה בים:
 לישועה
 ויה אליל ואננהו
 אפי וארממנהו:
 ברה פסח

5

15) תניא אמר רבי מאיר מניין לתחיית המתים מן התורה
 שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחיית
 המתים מן התורה
 גע' ס (כ"ג) (כ"א)

6

16) ותרא את התבה בתוך הסוף, כיון
 דחזו דקאו בעו לאצולי למשה, אמרו לה,
 גבירתינו, מנהגו של עולם מלך בשר ודם גזר
 גזירה, אם כל העולם כולו אין מקיימין אותה,
 בניו ובני ביתו מקיימין אותה, זאת עוברת על
 גזירת אביך, בא גבריאל וחבטן בקרקע.

17) ויאמר שירת הים (ט) בשמחה,
 וידמה בדעתו פאלו באותו היום עבר בים,
 והאומר בשמחה מוחלין לו עונותיו:
 משה בלכה סוף ז' ז' ז'

7

18) ותשלח את אמתה, סיבה זו אינה מדויקת בין למ"ד
 ידה בין למ"ד שסמטה, דלמ"ד ידה היה לכמונ
 זרועה, או אמסה בסמ"ס ודגש במ"ס, ולמ"ד
 שסמטה היה ראוי לכמונ שסמטה, אלל שמי
 המשמעות נכלל במשפט המלה, היינו ששלמה אם
 שסמטה שנשמירה אללה לאחזה דבר, והיא בעלמה
 שלמה ידה ומקסה, ומשים זה לא נודע דבר:

19) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי: ותרד בתו
 ותרד בתו ותרד בתו ותרד בתו ותרד בתו
 פסח פסח

8

ה' (כ"ג) ז' ז' ז'

נוהגים לומר בתוך סעודת הברית פיוט "יום ליבשה"
המחבר חתם שמו - יהודה הלוי - בראשי החירום והוא ר' יהודה הלוי בעל הכוזרי.

יום ליבשה נהפכו מאוילים, שירה חדשה שכתבו גאולים.
הבאים עמך, בברית דווקא, ומקטן לשמך, הנה נמולים.
הראה אותם, לכל רואי אותם, ועל פני כסותם, יעשו גדילים.
למי זאת נרשמת, הנה נא דבר אמת, **למי החוקמת**, ולמי הפתילים.
ושוב שגית לקדשה, נאל תוסיף לנגרשה, והעלה אור שמשה, ונסו העללים.
שירה חדשה שכתבו גאולים.
ידידים רוקמוך, בשירה קדמוך, מי במקרה, יהודה באילים.
בגלל אבות הושיע בגים, ותביא גאולה לבני בגיהם.

השיר נכתב על ידי ר' יהודה הלוי

טו, טז (למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי, והייתם קדושים לאלהיכם).

כוונת מצות ציצית לדעתי כך: דזה ידוע, הבורא יתברך בחכמתו המתאחדת עמו, ברא מציאות ראויה לו, היא תעיד על שלמותו וחכמתו, ומציאותו המחויבת והקודמת.² אולם העולם השפל ברא ספורי,³ וזה כי הניח אותה לבעל הבחירה - וכמאמר הכתוב (תהלים קטו, טז) "והארץ נתן לבני אדם" - שהוא ישלים בריאותה, ויפיק אותה לענין נשגב ונעלה. וזהו "בהבראם" (בראשית ד, ה) אל תקרי "בהבראם", אלא "באברהם"⁴ (בר יב, יח). ואם האדם מישר דרכו ושומר פקודת הבורא יתברך, אז הטבע כלי חפץ אצל ההשגחה, ותתפשט כוחותיה לאין גבול.⁵

שם מכתבו

ובמדרש (פ' בשלח) וישע ה' ציוס הסוא את ישראל מיד מלרים גוי וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. עד כאן לא היו יראים את ה' מאלו ואלו היו יראים את ה'. ובדלוי דהדברים אינם מובנים דלחרי שאלו ריבוי העונשים והמכות של הנלררים מנלרים לא יהיה להם יראה מה' עד קריעת ים סוף. ובמה נחשבה להם כיראה עתה על סידום.

אמנם יש לוסן אחר כשקבע בלב האדם האמונה הגמורה בנה שמכור לעול אשר בכל רגע הסו"ח מהוס לכל העולם יש נחין מנע' ואם לא יהיה מהוס אוחס רגע אחד יהיו אפס וסוכו הלא אז ג"כ תפול עליו היראה והפחד. והוא כדמיון אדם שגל ציס ובא אחד ומחזיקו בידו שלא יטבע ואם רק ירף מננו מלהחזיקו הלא יטבע הלא אז יגיע לו הלהבה להמחזיקו וגם היראה ממנו שיהס ביחד וכל מה שיחונן בהטובה שזה עושה עמו כן חגל עליו היראה והפחד ממנו. ויראה זו קשורה בהבה לא יפדו. ועל בחינה זו אנו אומרים בשמ"ע ועל חייו הסורים בידך וכמס"ל.

בית מלך

כא ויקרא משה לכל יקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן כב למשפחתכם ושחטו הפסח: ולקחתם אגדת אוזב וטבלתם בדם אשר בסף והנעתם אליהמשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר: כהנא ג'א

ובעברו אנשים כח מדברים סתרים ומשכו ועלו את יוסף מן הבור ומקרו את יוסף לשמשעאלים בעשרים כסף וביאו את יוסף מצרימה: וישב ראובן כח אל הבור והנה אין יוסף בגור ויקרע את בגדיו: וישב אל אחיו ל ויאמר הגלד איננו ואני אנה אני בא:

ו בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר ואותנו הוציא משם וגו'. ועל דבר זה צוה הקב"ה בתורה וזכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית:

כחג"מ כ"ג מנחם נחמך

כ"י ועבדת שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך: וכ"י יי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: העניק תעניק לו מצאנך כ"י ומצאנך ומיקנה אשר ברכך יהנה אלהיך תמן לו: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדת יהנה אלהיך עליו אנכי מצוה את ה'דבר הנה היום:

כחג"מ ראה

ויקחו מרים והגבריאה אמותי אהרן את הנהיף בהנהיף ונמצאן כלי הנשים כ' אהרנה בתקנים והמולות: ונען להם מרים שירי ליהנה כריצאה גאה כ' קום וידקבו רמה בגים: וישע משה את יוסף אל מרים וסוף כ' בציאיו אל מדין שרר וילכו שלקות מרים גמדיהר וילא ממאנו מרים: וקראו מרים ולא נכלו לשנות מים ממנה כ' מרים הם שליפן כ' קראו מרים מרים: וילכו הקום עליה למה לאמר מה גשמה: וישע כ' אלהי הנה וינהיף יהנה עץ וישלך אליה מים וימתקו המים עם עם לו חק וקשמה וסם גמה: ויאמר אה שמעו תשמע לקולי יהנה כ' אלהי הנה וישיר הצינו תשקו והאמת למחולנו ושמרת קלי וקרו כלי המולות אשר שמתי המארים לא יאשים עליך כ' אני יהנה וישקו: ויהא אלהי הנה ויש עם שמרים עשרה עינת כ' וישעו מרים ונחמו עם עליהם:

כחג"מ ראה